

Al voordat Imamoera van Java was verdwenen, was zijn Zestiende Leger drastisch gekortwiekt.

Tot dat leger hadden aanvankelijk drie infanterie-divisies behoord: de 38ste, de 2de en de 48ste. De 38ste was hoofdzakelijk ingezet op Sumatra en was daar in maart aan Imamoera's opperbevel onttrokken en toegevoegd aan het Vijf-en-twintigste Leger. Van de 2de divisie die West-Java had veroverd, waren in april enkele delen naar China overgebracht en werden eind '42 de overige ingezet op Guadalcanal. Ook de 48ste divisie was toen al van Java verdwenen: zij was in augustus verplaatst naar Timor om daar een einde te maken aan de guerrilla van Australische en Nederlands-Indische troepen. Op Java waren inmiddels nieuwe Japanse infanterie-eenheden gearriveerd, minder ervaren troepen evenwel, kwalitatief niet te vergelijken met de infanterie-divisies die overgeplaatst waren. In totaal bevond zich eind '42 op Java een Japanse strijdmacht van slechts elfduizend militairen, hoofdzakelijk gegroepeerd in negen bataljons: vier op West-, één op Midden-, vier op Oost-Java. Die elfduizend zouden er in '43 dertienduizend worden maar ook dat was een geringe strijdmacht – haar waarde werd bovendien aangetast door het feit dat alle troepen-officieren, na een jaar op Java dienst te hebben gedaan, naar elders werden verplaatst. Behalve land-, had het Japanse leger ook luchtstrijdkrachten op Java met een militair personeel van tienduizend man. Het aantal toestellen (in '45 ca. 400, maar wij weten niet hoeveel daarvan konden vliegen) was gering. Een en ander betekende dat de verdediging van Java gebaseerd was op de Japanse superioriteit ter zee: zolang de Japanse slagvloot de Amerikanen en Britten op afstand kon houden, zouden er voor de Japanners op Java geen acute gevaren ontstaan.

Al vóór zijn vertrek was Imamoera, bezorgd wegens de drastische reductie van zijn troepen, tot de conclusie gekomen dat het voorkomen van onrust nieuwe maatregelen vergde. Van de inheemsen verwachtte hij die onrust niet, evenmin van de Chinezen wier vermogenden het Japanse bewind financiële steun hadden gegeven, maar ten aanzien van de Nederlanders en de Indische Nederlanders lag de zaak anders. Hem was gerapporteerd dat van die groepen uit getracht werd met geheime zenders in verbinding te treden met Australië en dat talrijke Nederlanders en Indische Nederlanders ervan overtuigd waren dat de Geallieerden spoedig op Java zouden landen. Er deden in hun kringen geruchten daaromtrent de ronde die hier en daar tot de inheemsen en de Chinezen doordrongen. Daar kwam nog bij dat velen van die Nederlanders en Indische Nederlanders in behoeftige omstandigheden waren komen te verkeren – talrijke mannen waren werkloos geworden. Tegen die ach-